

29. 3. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Autostop: levná cesta s nejistým koncem

Prázdniny, čas pro autostop jako stvořený, se blíží. Někdo najezdí jako stopař tisíce kilometrů, aniž se mu přihodí cokoli zlého. Existují ale tací, kteří nastoupili do neznámého auta jen párkrát a víckrát už to určitě neudělají. O tom by mohla vyprávět třicetiletá Kateřina V. z Prahy. Kdysi stopovala běžně, až jednou skončila s cizím řidičem mezi poli...

Kdysi dávno Kateřina stopla sdrátovanou rozhrkanou škodovku plnou rozveselených mladíků. Jeden z nich zavolal: "Pojď dovnitř holka, než tě někdo zabije." Kupodivu ji zavezli tam, kam potřebovala. O pár týdnů později ji zastavil jiný muž. Jenže ten ji už nedovezl. Zahnul s autem mezi pole...a bylo to.

Kateřině se tenkrát vymstil jindy tak spásonosný záchranný pás. Pomohl totiž muži stopařku přidržet, aby ji znásilnil. "Kdybych nebyla v pásech, asi bych ještě stihla z toho auta vylítnout. Pamatuju si hlavně to, že mu bylo cítit z pusy a celkově tak nepříjemně smrděl. To ostatní se už léta snažím zapomenout. Na policii jsem však nešla a dodnes toho lituju," uzavírá své vzpomínky na autostop mladá žena.

Většina obětí se stydí

Znásilnění při stopu nenahlásilo policii stejně jako Kateřina P. určitě mnohem více stopařek. Za letošní rok to zatím udělaly jen dvě oběti - patnáctiletá dívka a šestatřicetiletá žena. Loni se na policii obrátilo celkem devět žen.

"Ani se tomu moc nedivím," podotýká psycholožka policejní akademie Ludmila Čírtková. "Ženy často kvůli studu neohlásí jakékoli znásilnění. A říct, že se to stalo při autostopu? Taková chuděra si vyslouží jen poznámky typu: A co jsi, prosím tě, od stopování čekala? Vždyť jsi tomu jen pomohla."

Policisté tvrdí, že autostop je vždycky obrovské riziko, a psychologové k tomu dodávají, že zvláště v létě se kombinují různé rizikové faktory: je teplo, lidé chodí málo oblečení, někteří odborníci dokonce poukazují na dráždivý vliv lehkého natřásání jedoucího auta. I to prý může rozpoutat sexuální fantazie. "K této třaskavé směsi se ještě přidá další faktor v podobě naprosté anonymity. Řidiči si snadno mohou myslet, že jim ledacos projde," upozorňuje policejní psycholožka.

Nebezpečí nehrozí jen osamělým dívkám...

Je řada dívek, které by samy na stop nešly, ale když je s nimi jejich partner, kamarád nebo sourozenec, mají pocit, že se jim nemůže nic stát. To je však omyl.

**Vzít stopaře, či nevzít
Mám tomu nevinně vyhlížejícímu
chlapci či děvčeti zastavit? Ta
otázka je na místě. Zkušenosti
ukazují, že nejen stopař, ale i řidič
musí dobře zvažovat rizika
autostopu.
Nebezpečí - jak ukazují následující
dva příběhy - hrozí ze dvou stran: 1.
stopař může řidiče okrást, v horším
případě zranit či zabít; 2. stopařka
může muže nařknout, že ji znásilnil,
případně rovnou na místě ztropit
scénu - třeba si strhat oblečení a
volat o pomoc.
I když nakonec vyjde pravda najevo,
zažije automobilista krušné chvíle a
leckdy se podezření, "že na tom
možná něco bylo", dlouho nezbaví.
Podobné martyrium zažil muž z
Českolipska, kterého osmnáctiletá
studentka obvinila ze znásilnění.
Muž pak dokonce strávil asi týden
ve vyšetřovací vazbě, dokud se vše
nevysvětlilo. Rozuzlení bylo prosté:
dívka si znásilnění vymyslela,
protože tehdy přijela domů pozdě a
potřebovala se na něco vymluvit.
Mnohem hůře však dopadl
padesátiletý řidič, který u
Mariánských Lázní vzal do auta dva
mladé stopaře. Vojenský zběh a jeho
sedmnáctiletý kamarád si počkali,
až jejich dobrodinec pojedje kolem
lesa nedaleko Plané na Tachovsku,
a přikázali mu odbočit na lesní
cestu. Tam ho umlátili
kulečnickovou koulí vloženou do
punčochy a mu ještě probodli krk.
Pak oběť naložili do kufru vozu a
odjeli. Později auto prodali za osm a
půl tisíce korun.
Policisté nejprve podezírali z vraždy
pasáka krav, který mrtvolu v lese
objevil. Muž byl dokonce několik
týdnů v cele. Když nakonec
vyšetřovatelé přišli na dvojici
mladíků, ti začali svalovat vinu
jeden na druhého. Staršího z nich
soud poslal do vězení na osmáct
let, protože už byl v minulosti
několikrát trestán. Mladší, teprve
šestnáctiletý vrah dostal deset let.**

"Ze své praxe znám případy, které boří mýty o tom, že se nemůže nic stát třeba při cestě na krátkou vzdálenost. Nebo když stopuje dvojice - chlapec s dívkou," upozorňuje Čírtková. A vypráví o dívce,

která chtěla jet domů do vesnice vzdálené sedm kilometrů a zastavil jí muž ze sousední vsi, kterého od vidění znala. Přesto ji brutálně znásilnil za použití náradí z auta, francouzského klíče.

A o bratrovi a sestře, jimž zastavil řidič nákladního auta, odvezl je na neznámé místo a přinutil k vzájemným sexuálním hrátkám. Poté ještě sám dívku znásilnil.

V bezpečí však nejsou ani stopující muži. Že by nějakého znásilnila žena, o tom policejní analýzy nepodávají žádné zprávy, zato útok ze strany muže nemusí být tak neobvyklý. "Jel jsem stopem do Švýcarska," vypráví Libor P. z Olomouce. "Nastoupil jsem do auta k řidiči, který po nějaké době pojal úmysl, že bychom si spolu mohli trochu užít. Ale dopadlo to dobře, podařilo se mi ho přesvědčit, že se mnou to tedy zrovna nepůjde."

"Divní" řidiči

Existuje nějaký recept, podle kterého by se dalo odhalit blížící se nebezpečí? Přesný popis podezřelého řidiče není. Ale je pár záchytných bodů, podle kterých by stopařka (nebo i stopař) měla zbystřit pozornost.

"Významným společným rysem 'divných řidičů', o kterých oběti u nás vyprávějí, je spíše zamlklost a neochota komunikovat," upozorňuje prezidentka Bílého kruhu bezpečí Petra Vitoušová. "Jako by měli v hlavě svůj scénář a byli upnuti na jeho realizaci, takže už nestíhají být uvolnění a bezprostřední. To by mělo stopařky určitě varovat."

Jindy se zase během cesty může násilníkovy chování začít měnit. "Znaméním bývá, když muž začne mluvit rychleji nebo naopak pomaleji: třeba začne zadržávat v řeči," upřesňuje kriminalista Zdeněk Smola z policejního prezidia. "Jindy ho prozradí rychlejší pohyby při řízení auta - pachatel prostě ví, že má konečně oběť, na kterou se těšil, na dosah."

Psycholožka Čírtková upozorňuje na další možný způsob, jak řidič sonduje, zda je vezená stopařka vhodnou obětí.

"Může začít pokukovat a zavést hovor na hodně osobní téma. Opatrně třeba napřed dívku pochválí, že jí to sluší, pak se zeptá, jestli má přítele. Postupně může takto přejít až k hovoru o sexu. To jsou jasné signály, že něco není v pořádku," popisuje Čírtková. V tom okamžiku je nutné podobné řeči rázně utnout a nechat si zastavit na místě, kde jsou lidé, třeba u benzinové pumpy nebo u obchodu.

Následky na celý život

Trauma na celý život nemusí způsobit jen znásilnění. O život jde i v případě, nastoupí-li stopař třeba do auta, za jehož volantem sedí řidič-hazardér. Rázem jde také o život.

"Stopem jsem skoro nikdy nejela. Fakt ne," dušuje se Stanislava R. Ale když jela do Plzně na brigádu, na auto si mávla. "Zastavilo mi už třetí. Pršelo. Řidič se asi chtěl přede mnou vytahovat, a jel tak strašně rychle. Po pár minutách dostal smyk - a pak už si nic nepamatuju. První pocit, který jsem po probuzení měla, byl obrovský, příšerný strach."

Dívku ukrutně bolela hlava a záda. Pořád se snažila hýbat nohama, nedovedla si představit, že by třeba měla něco s páteří. Měla však "šťěstí", zlomila si "jen" dva hrudní obratle. V nemocnici ležela měsíc, další dva pak nosila speciální korzet. Následovala zdlouhavá rehabilitace.

"Záda mě dodnes bolí. Tomu řidiči se nestalo nic," konstatuje Stanislava R. V takovém případě sice může řidič vyvážnout na silnici, nikoli však u soudu. Pokud totiž nehodu zaviní, čeká ho trestní stíhání za ublížení na zdraví z nedbalosti. Za to může strávit až dva roky ve vězení.

NĚKOLIK RAD, co dělat, když hrozí nebezpečí...

Odrážet zastánce autostopu nemá asi smysl. "Je to jako upozorňovat horolezce, že by mohli spadnout ze skály," říká nadšený stopař Dušan Janovský ze Slaného, který má na internetu vlastní webovou stránku o autostopu. Proto alespoň několik rad, jak předcházet sexuálnímu obtěžování či znásilnění:

Když nastupujete do auta...

1. Zjistěte si, jak se otevírají dveře.
2. Pásky si připněte, jedině když je má i řidič. Zkuste si je také rozepnout, kdybyste museli utíkat.
3. Věci si dejte raději na zadní sedadlo než do kufru. Máte-li bundu, položte si ji přes nohy.
4. Nehlaste přesně, kam jedete. Pokud bude řidič vypadat "divně", můžete snáze změnit plán a vystoupit třeba u nejbližší pumpy.
5. Můžete sehrát malé herecké etudy: mobilním telefonem někomu zavolejte, že už jste na cestě. Mezi řečí popište, že vás veze pán ve žluté škodovce a že dorazíte za půl hodiny. Těšíte se, že na vás přátelé budou čekat. Užitečné je i zamávat na protijedoucí auto. Řidiči řekněte, že v něm byl kamarád. Uvědomí si, že stopařka byla viděna v jeho autě.
6. Vyptávejte se na jeho zaměstnání, rodinu, děti. Nebude tak anonymní.

Když jde do tuhého...

7. Pokuste se převrátit jeho nátlak v žert. Dejte mu možnost čestného ústupu.
8. Velmi jasně dejte najevo, že s vámi nemůže počítat. Někteří muži totiž chápou nepříliš důrazné odmítání jako sblížovací rituál.
9. Pokuste se mu sebrat nějakou osobní věc, třeba doklady, a pohrozte mu, že to dáte policii.
10. Vystupte, kdykoli to půjde (křížovatka, zácpa, závory...)
11. Zabírá úder do rozkroku (v autě to jde ovšem špatně).
12. Mějte po ruce obranný sprej. Pozor! Po jeho použití musíte okamžitě z auta, abyste neparalyzovali sami sebe.
13. Pokud se chcete aktivně bránit, jednejte drsně. Velký význam má první rána - útočníka to často odradí. Někdy totiž ani nepočítá s velkým odporem. Nejméně zabírají pláč a prosby o slitování.

Když už není úniku...

14. Zkuste útočníkovi navrhnout, že ho uspokojíte rukou. Mohl by na to přistoupit.
15. Pokuste si zapamatovat každý detail, abyste dali dohromady popis pachatele a jeho vozu. Stůj co stůj si všimněte poznávací značky.
16. Škrábejte! Pro policii budou cenné částičky kůže a vlasů, které vám uváznou za nehty.
17. S intimní hygienou počkejte až po ošetření lékařem a oznámením na policii. Umytím se zničí důležité stopy.

Zdroj: idnes